

Drie uur geloven in college filosofie van toneel-Wittgenstein

door Hans Oranje

HAARLEM – Het lijkt niet onredelijk, omdat we het hebben over de Oostenrijkse filosoof Ludwig Wittgenstein (1889-1951), te beginnen met een vraag of liever nog, een verwondering. Wat betekent het als ik vertel dat ik de solo-voorstelling 'Wittgenstein Incorporated' door de acteur Johan Leysen heb gezien?

Een eerste beschrijving kan nauwelijks kentheoretische problemen veroorzaken: 'Wittgenstein Incorporated' betekent gewoon drie uur college, drie professorale hoorcolleges van 45 minuten elk (al loopt het eerste naar bekend academisch gebruik een kwartiertje uit).

Half negen betraden we de zaal, en met de pauzes stonden we tegen half twaalf weer op straat. Omdat ik dacht die avond theaterbezoeker te zijn, en niet student filosofie, is de verwondering begrijpelijk.

Proberen een dieper gravend antwoord te geven op de gestelde vraag, brengt me in moeilijkheden. Heb ik drie uur filosofie-colleges gevolgd? Als bevestigend antwoord kan ik aanvoeren dat de schrijver van 'Wittgenstein Incorporated', Peter Verburgt, de tekst baseert op de 'Colleges over Religieus Geloof' die Wittgenstein in de jaren dertig in Cambridge heeft gegeven; preciezer uitgedrukt: op de aantekeningen die twee van de aanwezigen van destijds van die colleges hebben gemaakt. En de professor is dan wel 38 jaar dood, maar Johan Leysen geeft toch maar dat college. Hij spreekt niet alleen de woorden die Wittgenstein sprak, hij vertelt er bij hoe Wittgenstein zijn jonge vriend Douglas aankijkt, zijn overhemd tegen het canvas van de strandstoel schuurt, een sigaret rookt, zijn collega, de beroemde filosoof Moore uit zijn tent lokt, de verdroogde blaadjes uit de geraniumpot verfrommelt.

Meneer Smith

Dus, om een voorbeeld uit het college van de meester zelf aan te halen: als Gary, een van de studenten, zou zeggen dat hij die ochtend meneer Smith aan de overkant van de straat heeft zien lopen, terwijl deze meneer Smith in de oorlog is gesneuveld, is het dan daarom onwaar wat Gary zegt? Ik houd het er daarom op dat ik niet kan zeggen of ik de filo-

sophie-colleges van Wittgenstein nu heb gevolgd of niet.

Tweede probleem bij het schrijven van dit college-dictaat: heb ik een toneelvoorstelling gezien? Het klopt dat ik in een theater was (De Toneelschuur), en dat er een knap en beroemd acteur, Johan Leysen, in de schijnwerpers stond.

Verder leken de rollen wit papier langs zij- en achterwand, de prachtig in groene schoolbordenverf geschilderde kastenwand en de losse parketvloer van Herman Sorgeloos ontzettend op een decor. En er werd ook nog een papier uitgereikt waarop stond dat Jan Ritsema, die volgens mij een buitengewoon knappe en nog te weinig beroemde regisseur is, de regie had.

Conventies

Toch weet ik het niet. De bijeenkomst, zal ik maar zeggen, eindigt met een uitspraak die Wittgenstein tegen zijn zin, maar om wille van de duidelijkheid deed: „Er zijn conventies verbonden aan bepaalde uitspraken, die over het religieuze geloof niet uitgezonderd. De rest is filosofische arrogantie.”

Misschien moet ik de bijeenkomst dus als volgt beschrijven: het leek een toneelvoorstelling, maar dan één waarin de conventies van spel, regie, decor en licht slechts één doel dienden, en wel de niet-controleerbare, niet-cognitieve uitspraak: 'Ik heb die avond college gevolgd van Wittgenstein'.

„Maar die is toch al 38 jaar ...?”

„Ach, Gary, ik heb aan z'n lippen gehangen!”

Te zien: vanavond in Haarlem; 22 t/m 25/2 in Utrecht ('t Hoogt), 7 t/m 12/3 in Amsterdam (Shaffy). Ook in Gent (27 en 28/2, 3 en 4/3).

(Advertentie)

Symfonie-orkest van het Utrechts Conservatorium

o.l.v. David Porcelijn

Wangzaal Beurs van Berlage
Maandag 20 februari [20.15 uur]

Muziekcentrum Vredenburg
Zondag 26 februari [15.00 uur]

Joep Straesser *Tableaux Vivants*
Ludwig van Beethoven *Je Pianoconcert*
Alexander Skrjabin *Je Symfonie*

12/2/07
1900w.